

Menettér

(regényrészlet)

Arany

(Alica)

Ilavában délutánonként látogatóba kellett járni. Starámamának volt egy csomó, sőt két csomó barátnője, nagyrészt özvegyek vagy vénlányok, és ezek mindegyikével élénk társadalmi kapcsolatokat ápolt. Ha nem állított be valamelyikük hozzánk, mentünk kötelezően látogatni mi. Starámama mindkettőnk tisztára sikált, megfésült, piperített rajtunk, és mint kiglancolt madárijesztők promenádoztunk egyik ilavai háztól a másikig.

– Čokolom!

– Čokolom!

Minden vizit valamiféle íratlan szabályok alapján zajlott (de lehet, hogy valamikor régen le volt írva, nem tudom). Leültettek a szalonban, ahol ott tiktakolt a hatalmas antik falóra, antik bútor mindenütt, horgolt terítőcskék, az öreg bútorból áradt a sellak illata, és az egész házat belengte valami különös almaszag. Aztán teát kaptunk és süteményt.

Starámama minden barátnője, sőt ő maga is egyetlen süteményre esküdött, csak azt sütötték mind – almáspité. Mintha versenyeznének, ki süt jobbat. Mindig, mindenhol almáspité, a tetején darált dióval. Katka a szemét forgatta, ahányszor csak meglátta.

Volt még egy furcsa dolog starámamáéknál. Ikertestvére volt neki, lány. Pont olyan, mint a starámama. Ha starámamának eszébe jutott, fogtuk magunkat, és elmentünk meglátogatni ezt a testvért. A férjének kovácsműhelye volt. Igen szép, nagy házban laktak. Jakabkörte nőtt az udvaron, és flox mindenütt. A jakabkörte illata és a flox édes szaga – pedig az nekünk is volt otthon a kút körül – üldöz azóta is, nem tudom elfelejteni.

Eleinte nagyon szerettük a viziteket, de később már lefinnyogtuk. A Katka az mindig készen állt valami csibészésre. A nénik beszélgettek, szürcsölgették szertartásosan a teát, Katka meg közben kiborított ezt-azt, mondott egy cifrát, vagy levert, összetört valamit. Nevettünk. Mi ketten. Hazafelé menet a starámama kiosztotta a fejbéket mind a kettőnknek. Vacsoránál panaszkodott ránk nagyapának, aki titokban aztán odakacsingatott ránk, ezzel biztatva újabb csínyte-

vésekre. Neki sose volt hozzá mersze. Így történt, hogy valami nagy becsben tartott bonbon, amelyből csak ritkán kaptunk, nem is annyira fogunk épsége, mint inkább a starámama által neki tulajdonított különlegessége miatt, ukmukfukk, eltűnt egy szép napfényes délután, mikor starámama úgy döntött, nélkülünk megy a szokásos barátnői vizitákra. Aztán felfedeztük a konyhában a répacukrot. Előbb csak nyalogattuk, aztán összeverekedtünk rajta, és Katka egy falásra megette az egészet.

Mentünk gyónni. Mondom a papnak, hogy ez meg az, torkoskodtam.

– Mit ettél?

– Répacukrot, és Katkával néha bonbont is lopunk.

– Honnan?

– A szekrényből, a hálóingek mögül.

Megkaptam a feloldozást, de mikor Katkával másnap szép büntelenre gyónva mentünk újra bonbont lopni, nem volt már az ingek mögött semmi.

Máskor azt vallottam be a gyóntatószékben, hogy rájárok a kandírozott gyümölcsre.

– Hol az a gyümölcs?

– A kredencben, hátul.

Eltűnt a gyümölcs is.

Starámama úgy élt, mint egy hercegnő. A nap nagy részét a levelezésének szentelte. Írt Imro fiának, meg a feleségének, a Lilkának, írt a testvérének, a rokonoknak, unokatestvéreknek, fürdőhelyeken megismert barátnőknek. Kipanaszkodták magukat egy kicsit, de főleg süteményrecepteket cseréltek. (Hogy minek, nem tudom, úgyis almáspítét sütött csak mindegyik.) A postás akár három levelet is hozott neki naponta, azokkal becsukaszkodott nagypapa dolgozószobájába, hogy dolga van, és nyomban meg is válaszolta mindet.

Egyszer egyedül voltam szünidőzni a starámamánál. Tél volt, disznóölés. Reggeltől ment az udvaron a sürgés-forgás. Leültem a dolgozószobában az asztalhoz, gondoltam, írok én is levelet Bernolákovóba a Danának. Így kezdődött: Kedves Dana... Hosszan gondolkodtam, mit is írjak az elejére, rágtam a tollat, bámultam ki az ablakon. Az udvaron ott lógott a felhasított gyomrú disznó. Leírtam hát:

„Kedves Dana, majdnem háromszáz kilós disznót öltünk máma!”

Éppen akkor jött be a szobába starámama, feltette a szemüvegét, és szigorú arccal beállt a hátam mögé. Elolvasta, mit írtam, aztán elvette a levélpapírt, és összegyúrte.

– Aliska, egy ifjú hölgy nem levelezik disznóró!

Végül aztán meggondoltam magam a Dana-féle levéllel kapcsolatban. Karácsony után úgyis mindent elmesélek neki. Azt is, hogy elolvastam Paganini, a híres itáliai hegedűs életrajzát. Becsuktam magam mögött a dolgozószoba ajtaját, és kimentem nézni, hogyan trancsírozzák a disznót.

Szünidőzésből hazamenet starámama általában eljött velünk Pozsonyig. Az állomáson Imro várta Lilával, s egy távolabbi padon ott ült anyám, rendszerint roppant elegánsan, tiszta feketében. Hűvösen üdvözölték egymást starámamával, néha be is ültek a restibe egy kávéra, aztán mentünk haza.

Vidáman, barnára sülvé jöttünk haza Katkával a szünidőről, és jó darabig látni se bírtuk az almáspítét. Egymást túlkiabálva próbáltunk mindent egyszerre elmesélni anyáknak. Nevetett, befogta a fülét, és végül általában azzal tudott elcsitítani, hogy most már egy szót sem akar hallani egész a magdolnakörtéig. Futásnak eredtünk mindketten, versenyeztünk, ki ér előbb haza.

A čeklísi állomáson mindig olyan különösen ragyogott a fény. Ahányszor kiszálltam a vonatból, ragyogott mindig. Hazajöttem, végre!

Anyám mindig sírdogált. Apám miatt, nadmama miatt és Štefan bácsi miatt is. A szemére hányta Böžkének, hogy nem bírt várni az esküvővel, nadmama még ki se hűlt, ő meg kezét-lábát törve rohant az oltárhoz azzal a féleszűvel.

Pali verte, mint szódás a lovát. Gyakran szaladt át hozzánk Böžke a kerten át. A két kertet csak egy léckerítés választotta el egymástól, benne emberemlékezet óta luk, hogy a testvérek átjárhassanak egymáshoz. Ha anyám összeveszett Böžkével, becsinálták a lukat azzal, hogy vége, soha többé. Aztán egy idő múlva meglátogatta egyik a másikat úgy, hogy a falun át kerülve ment odafelé, de a vizitből haza már a nagy nevetések közepette felújított kerítésukon át indult.

Böžke minálunk általában leült az asztalhoz, és sírt. Jól megölelgette a Katkát meg engem is, hogy piščirinki, piščirinki, vagy hozott valami nyalánkságot. Kisbabát várt, a Pali meg folyton verte. Mikor eljött Šarfiából a beteg Etuška, hogy a lelkére beszéljen, megverte azt is. Ütötte a macskákat, a kutyát, verekedett a kocsmában és az állomáson, faszolt minden és mindenki, aki és ami csak a keze ügyébe akadt. Félttem a Palitól, de ha megellett náluk az anyanyúl, akármikor áthívott megnézni a kisnyuszikat, és meg is cirókázhattam őket. Disznóöléskor mi kaptuk tőle a leggazdagabb komatálat, és anyám azt mondta, Pali úgy tud dolgozni, mint egy gép.

Böžke néha áthívott minket barackos gombócra. Olyan apró sárgabarackjuk volt, hogy éppen csak gombócra való. Előtte hamisgulyás volt. Egyetlen darab virsli úszkált benne, és Pali viccelődött, hogy milyen hamisan kacsingat az ő gulyásuk azzal az egy szemivel. Járt a szája jókedvűen ebéd alatt végig, aztán valami szalmaszállal megpiszkálta a foga közét, ledőlt a konyhában a sezlonyra, onnan kiabált Böžkének, hogy hozzon neki ezt vagy azt. Késő délután felébredt, és elment a Kačabárba, mert akkorra már nemcsak a Dubanéknak volt nálunk kocsmája. És mikor visszajött, lett kapsz mindenkinek!

Miután az agyonbőgött Böžke hazament tőlünk, öregapa dühöngött, és megszökött, mint minden este, a Duban-kocsmába. Anyám pedig lefeküdt a rekamiéra, és sírt, csak sírt. Ott térdeltünk mellette Katkával, és rimánkodtunk, hogy ne sírjon már. Aggódunk miatta, vele sírtunk, simogattuk, ölelgettük. Akármikor nekikészülődött, hogy ő most már a vonat alá veti magát, de mi ott csüngtünk rajta, térden csúsztunk utána az udvaron, hogy nem engedjük.

Mire öregapa visszajött, általában a vacsoránkat nyeltük már némán, és anyám szeme be volt dagadva.

– Mióta meghalt nadmama, bizseg itt minden, mint a kelés az ember seggin – mondta öregapa, és elment lefeküdni.

Nagyon, nagyon sajnáltam anyámat. Ballagtak öregapával a rorátéra, kigyúrt, jó meleg kapcában mind a ketten. Csikorog a hó, a kesztyűmmel játszom. Visszafelé jövet elcsúsztam. Micsoda korcsolyapálya lett itt egyszeriben! Csúszkált öregapa meg anyám is. Öregapa megütötte a térdét, anyám nevet, és azt mondja:

– Mindjárt hazaérünk, főzök teát.

Csudálkoztunk, hogy az üzletben egyszeriben elkezdtek kenyeret árulni, és attól fogva nem jártunk a pékhez, és otthon se sütöttünk!

A szünidő előtt én voltam az osztályban a legkisebb. Most meg egyszeriben három lány állt mögöttem a sorban. Hogy megnöttem a nyáron!

A magdolnakörtés ház előtt ugyanazok a vonatok jártak, gőzmozdonyosak, később állították csak be a piros, mazutos motorosokat. Öregapa meg álldogált a fa alatt, az utcát nézte vagy a vonatokat, és ha elment arra egy, felhúzta az óráját. Most már néha anyámmal együtt.

Mari sütemény

Kedves nővérem!

Hogy vagy, hogy érzed magad? Remélem, már jobban, de azért csak vigyázz magadra, és főleg ne idegeskedj, mert az igen rossz, főleg az öregebbeknek már. Jönnek az ünnepek, leírom azt a süteményt.

Diós linzer

35 dkg liszt, 20 dkg vaj, 10 dkg cukor, 7 dkg dió, egy csipet só és fél csomag sütőpor. Karikára szaggatjuk, és kettesével összeragasztjuk erős ízű lekvárral, tehetsz hozzá kakaót is, hogy több színe legyen. Ez az, amiről beszéltem!

Mari sütemény

5 tojássárgája, 12 dkg porcukor, 12 dkg vaj, vagyis egy egész vajnak a fele. Fél órát keverjük, aztán hozzá kell adni 20 dkg lisztet, fél csomag sütőport és vagy két kanálnyi citromlevet. A kikevert tésztát tepsire terítjük, és elkenjük rajta a barack- vagy meggy-lekvárt, elég egy kis üveggel. Az így előkészített tésztára rákenjük az öt fehérjéből vert habot, melybe 15 dkg darált diót és 15 dkg porcukrot keverünk. Aztán meleg sütőbe tesszük, és még melegen felszeleteljük.

Csináld csak meg mindet, jók, finomak nagyon. Tegnap írtam Neked egy lapot, meg az Imrónak is. Megkaptad? Volt ma temetés, eljött az egész család a Niklékhez, nagyon sokan voltak kint a temetőben.

Ha fogsz majd írni a Bélának, ne mondj neki semmit arról, amit mondtam neked a Vilmáról. Pedig igaz minden az utolsó szóig, és még mindenfélét ki is hagytam, mert elfelejtettem! Szegény Béla elég sokat kell hogy szenvedjen, utálatos egy teremtés az a Vilma. Juliška már gyógyulgat, de hát olyan az is, orvoshoz el nem menne, mint az én uram, az is olyan furcsa, szenved, csak csúnik, de hallani se akar orvosról, én meg nem tudom meggyógyítani, ha asse tudom, mi baja. Nekem csak a kezem fáj nagyon, félek, meg ne bénuljon. Ha lesz egy kis idő, írnál minél hamarébb!

Lilka írta, hogy hét kilót fogyott, igen sok az, remélem, talál valami jó doktort! Óvakodjatok a betegségtől, mert gyorsan jön, de nehezen gyógyul.

Isten veletek, add át üdvözetem mindenkinek, téged csókollak szeretettel Janka

Ez a Števo

(Jolana)

(...)

Oroszokkal bújtam akkoriban ágyba – Lermontov, Puskin, Dosztojevszkij; Tolsztoj Háború és békéjét többször is elolvastam. Nagyon szerettem Solohovot, a Csendes Dont. Gyakran gondoltam a könyveimre a vonaton. De szerettem nézni a tájat ott az ablakon túl. Más volt még akkor Pozsony, csupa kert mindenütt, sűrögtek-forogtak bennük a pozsonyiak, de a bulgároké volt mindig a legszebb.

Ha esett, számoltam a vonat homályos ablaküvegén lecsorgó esőcseppeket.

Bent a hivatalban is folyton cserélődtek az emberek. Én nem számítottam, csak közönséges irodista voltam. Tudtam dolgozni a számokkal, számoltam, számoltam. A folyosón kulcscsörgés, nevetve futkostak a kolléganőim egyik irodából a másikba, és én

csak döntöttem magamba egyik kávét a másik után, ültem az asztalomnál valamelyik csipkés zsorzsettblúzomban, és megijedtem mindig, mikor nyikordult az iroda ajtaja, hogy biztos értem jöttek a titkosok, visznek kihallgatásra, aztán a börtönbe. Számoltam a napokat Štefan visszatéréig.

Gyakran ébredtem olyan álmokra, hogy segíteni akartam valakinek. Kergettek bennünket, s mikor megállítottak, azt kiáltottam: Fuss! Futott. De tőlem azt kérdezték: Melyik? Hova? Melyikbe? De én nem tudtam. Milyen csoportba? Csordába? A folyóba? Futni kezdtem, és egyszer csak engem kergettek már.

De, mint Jožko halála után, az élet most sem állt meg, történt mindenféle. Az orgona mintha dúsabban virágzott volna, az akácnak is más, talán teltebb volt az illata, és az Antoniadesnéől kapott Gloria Dei csak úgy hányta a virágot.

Böžke elkezdett komolyan járni a Palival. Szegénykém, hiszen mondják is, hogy szarva között a tögyit. Pontosan ez sikeredett a mi Böžkénknek. A híres szépség, akinek minden ujjára tíz udvarlója akadt, nem is akármilyenek, egy cigányt talált magának a Šárfiából, és hiába beszélt neki akármelyikünk.

– Ha lenne itthon kakaó, beleszörnám a szemembe, hogy az enyém is olyan fekete legyen – mondta.

De volt Palinak egy nagyon jó testvére. Az Etuška. Görbe volt a lába, alig bírt járni, de úgy hímzett, mint senki a világon. Riseliőt. Meg oltárterítőt, templomokba. Nem ment férjhez, csak bökölte egész életében a vásznat. Tudott mást is, az összes keresztet, láncot, pikót és mesterkét, de a riseliő, abban igen nagy majszter volt! Ha elmentünk meglátogatni, mindig túvel a kezében csoszogott szegényke az ajtóig.

– Gyűjjenek bejjebb – invitált befelé, ahol tipp-topp volt mindig minden.

És a mi, az én legkedvesebb bátyám, a Lajči, akit szándékosan nem emlegetek itt, vagy csak nagyon keveset, mert különben sírnék, szóval a Lajčiek közben Stankóval és Ducával Pozsonyban laktak már, és a Lajči gutaütést kapott. Szerencsére kivakarta magát belőle, és talpra állt, de már nem ment vissza dolgozni. Akármikor megálltam náluk munkából hazamenet. Odaadtam, amit küldött nadmama, beszélgettünk egy kicsit, és futottam a vonatra. A nagyállomáson meg a jókedvű Janinkkal találkoztam. Sört vett nekem, ültünk a peronon.

– Lajčinál voltál? – kérdezte odahaza öregapa.

– Lajčinál.

– És a Jani hogy van?

Lajči Margitja hét határban híres szépség volt. De mindig mintha felülről nézett volna. Mintha csak truccból ment volna hozzá, vagy mintha nem szeretné eléggé. Hozzánk is mindig kicicomázva, kipiperézkedve jött, a gyerekeket is rendben tartotta, de... Mintha nem tudott volna szeretni.

A templomban hallottam egyszer, hogy a szeretethez tehetség kell. Neki meg mintha nem lett volna. Vagy nem találta volna meg. Mintha csak azért ment volna hozzá a Lajčihoz, hogy ne unatkozzon.

– Ez bizony nem a mi Lajčink mellett fog megöregedni – mondogatta a kezdettől fogva öregapa, de nadmama, aki az utolsó leheletéig nem akarta elhinni, hogy az emberek, még a jók is, képesek bántani egymást, mindig letorkolta.

Csalni kezdte a Lajčit. Én azt is tudom, kivel, de még csak nem is jeleztem soha a sógor-nőnek, hogy tudok róla. Lajčinak se, meg öregapáéknak se. Az elejétől fogva csalta. De akkor még jó volt a Lajčihoz, a gutaütés után viszont nagyon megváltozott a viselkedése vele szemben. Morgott, kiabált rá. Otthon erről soha nem beszéltem. Csak vittem némán a keresztemet, és vettem a dolgokat, ahogy jöttek.

– Jolánka, néha legszívesebben lefeküdnék ott nálunk Cseklészen a vonat alá – mondogatta Lajci.

Ilyenkor ráförmedtem, hát én mit szóljak, ki kell bírni, mindannyiunknak, mert ilyenek vagyunk, emberek. A keresztem az mintha odanőtt volna a hátamhoz, nem tudtam tőle megszabadulni sehogy. Inkább csak úgy taszigált előre az élet. Mint amikor a vonatokat tologatják. Egész szerelvényeket. Fel és alá. Visz előre, vagyis inkább lököd, aztán egyszer csak vágányzár, megállunk. Úgy éreztem, hogy a tehetség, vagyis hogy a szerelem, szóval úgy éreztem, hogy én tudnék, én tudok szeretni! Azt akartam, hogy ne féljek, be akartam fogadni minden szépet, megengedni magamnak időnként ezt-azt, de az élet csak rángatott erre meg arra, mint a szél a fákat. Sursum corda, Lajci!

Bonszai

(Verona)

Mikor a tató meg anyám nem értették már meg egymást és elköltözött a tató valahogy másképp értette meg magát velünk sőt anyámmal is és talán még másképp velem bár erről nem beszéltünk soha és gyakran sőt majdnem mindig eljárt Modrába a dombteteji házba amelyikbe mikor először ment nagymama egész úton óbégatott hogy hova viszel engem Aliszka hiszen mintha fölmennék az égbe de aztán szeretett eljárni a mi hamrőtölünkbe akármikor eljött éjszaka is gázolt a hótorlaszokon át gázolni igazán jól tudunk a családban egytől egyig mindenki mindenféle torlaszon át ez tényleg megy nekünk az ennivalóval teli táskákat hol az egyiket hol a másikat letette akármikor a hóba maga elé és mikor felvergődött a dombra a cipőjét se bírta levetni mert megfagyott a lába a cipőben és anyám akkor kinyitotta a kályha ajtaját leültette az öregapától maradt stokedlire és nagymama csendesesen sírdogált és akkor én szóltam neki a kiságyamból hogy nam-mama! na és aztán a húgommal mi is felkapaszkodtunk minden szombaton a dombra és néha zenéltünk egyet apámmal a teraszon – vadászkürtön apám – klarinéton a húgom én meg trombitán tató lekottázott nekünk mindenféle dalt de nekem a Krásznűj sarafán tetszett a legjobban ahogy lehallatszott egészen Modrába a távolban vonatok Šenkviceén át járnak mert mi modraiak állítólag hülyébbek voltunk mint a šenkviceiek ezért nincs vasutunk néha repülő húzott el fölöttünk néha egész a Zoborig elláttunk ahol a mi tatuskónk lakott a renházban de a kolostorokat bezárták és nem lett belőle se misszionárius se pap pedig egész életében benedicite elvtársak és elvtársnők párttag volt papként gondolkodott és a gondolkodást legszívesebben Glas Volek Kusenda Fiala Sodoma Hlubovič Bakoš fehérborával öblítette le ez utóbbit a háború után azzal vádolták hogy Modrában ő látta el borral a németeket azzal védekezett a nemzeti bizottságon hogy ő csak a csigert adta a németeknek hogy pontos legyen tató Malíktól és Orgontól demizsonban vagy huszonöt literes nagy fehér műanyag palackokban hordta fel a hamrőtölbe mikor abból töltöttem neki a pohárba mindig leöntöttem a csikótérdemet volt hogy magamnak is öntöttem és felhörpintettem a legjobban attól félt hogy vendég jön leül és zavarni fogja de ha nem jött fogta a távcsövet precíz német optika és leste hol van már a vendég vagy a teraszon fújta a kürtjét hogy tudják lent a városban hogy itt van a hamrőtölben áll a teraszon van bora és hiányzik a hallgatóság persze hogy szerettem a tató-féle iskolába járni tetszettek nekem a barátai mind tetszett nekem hogy tetszik nekik hogy zenélünk nekik a tatóval hogy megdicsérik a csokrot amit anyámnak kötöttem üdvözlésképpen az ő hamrőtöljéből a mienkből na és titokban néha a Bube szerelmesét olvastam ahol a főhősnőnek pihés volt a melle az enyém meg úgy nőtt mint télen a paradicsom de mikor futottam fájt

elkezdték hát a mellemen összefont karral járni és egy szobrász rárajzolt akkor engem egy vázára és a váza neve Verona lett azonnal beleszerettem a szobrászba lefényképezett minket tatóval ahogy a lábánál térdelek aztán hármásban lementünk fürödni Harmóniára a Zorničkába vagy Szencre fürödni kettesben is jártunk tatóval gombászni Dubovába a Lintavába tuskógombáért babkánál a tornácon főzte Olga apám nővére a babot jött a Lojzo is és klarinétozott a szénapadláson aludtunk reggel meg mentünk az unokatestvéremmel Dolányba segíteni a nagybátyánknak a kocsmába lekéstük a buszt hát elindultunk gyalog csak Martin meg én és Martinnak olyan zengő vagy milyen hangja is volt a fényről beszélgettünk hogyan hatol át a tető ilyen-olyan résein a nagymamánk padlásán és hogy az úgy néz ki mint amikor vetítenek a moziban és én rögtön beleestem a Martinba mint ahogy tatuskó minden barátjába is mert a hangja és az a szakadozott nevetés aztán szedtük a kocsmában a poharakat volt amelyikből kiittuk a maradékot előlítettük aztán hideg vízben együtt csapdostuk a legyeket a hátsó udvaron és azon spekuláltunk hogy lehetséges hogy a résen ott a babka padlásán benyomakszik a fény és vele együtt a kavargó por és hogy tényleg olyan az egész mint egy filmvetítés együtt jártunk fel a padlásra nézni a filmet és aztán mikor tatóval szünidőzni mentünk hozzájuk a biztonság kedvéért a Martin unokatestvérebe a Liborba is beleestem Beatlest zongoráztunk She loves you, jee, jee, jee énekeltem mint a bolond aztán Karol bácsikámmal –

Akt, 1998

oboa – a fekete paripás nóta és nincs gomba Besztercebánya körül mert állítólag olyan szárazság volt az éven hogy repedezett a föld kráter nagyságú lyukak voltak benne tató azt mondta Karol hazudik Fundónak hívták a hangja miatt olyan volt mint Martinnak aki a ház előtt focizott Liborral engem beállítottak a kapuba a szoknyámba kapkodtam a labdát kinevettek hogy nő nem verhet férfit mert úgyse bírja le este meg a Karol Terkája olyan sötét szobába tett le aludni a húgommal hogy sírva fakadtunk mindketten Martin a szomszéd szobában aludt Liborral hallottuk a falon át hogy beszélgetnek tató meg Karollal a konyhában a kráterekről skatulyának hívtuk a szobát bevallottam Agának hogy szeretem a Martint mert fura hangja van de Libort is mert neki meg más hangja van és mindketten besztercebányai tájszólással beszélnek reggel meg a Beatles egyszerre ver-tük a zongorát mind a négyen pizsamában tató meg Karol konyakot reggeliztek

Belino és Jirka

(Alica)

Pozsonyban az egyetemen csak a tanulás meg a tanulás. Azt álmodtam néha, hogy anyám nővéreinek operálom a lábát. Illllyen nagy karmok voltak álomban a lábukon!

Anyám öregapa stokedlijén szokott ülni, felvette akármikor öregapa kabátját, és járkált a kertben, mintha keresne valamit. Itt lemetszett valamit, ott felkötözött, néha beszélgetett saját magával. A tyúkólból a zsebében hozta a tojást. Akármikor elfelejtette, hogy odatette, leült a stokedlire, a tojás meg összetört.

– Vén szatyor vagyok – nevetett –, ideragadt a kezemhez öregapa minden munkája. Aztán nősülni készült az Ilontyeta Belinkója, és menyegzőre készültünk mind.

Anyám azt mondta, igen jó feleséget talált, hogy voltak nála bent a Hűtőipariban, és neki rögtön megtetszett. Cukrászdába is elmentek együtt. Jirka egy kicsit biceg, de alig látni. A mi Belinkónknak meg már csak könyökmankója van, és nem is látni, hogy beteg a lábikója! Ezen aztán sírdogált egy kicsit anyám.

– És hogy milyen szép fogai vannak annak a Jirkának! – dicsérte az ostravai lányt.

És Ilontyeta meg Mihálbáči udvarán egyszeriben ott állt egy öreg teherautó, kis vlecskával. Kačena, így nevezték.

Egész Maďarbélig mentek süttetni az ostravai lakodalomra.

– Meglátod, Jolán, milyen szaftos lesz az a sütemény!

Ilontyeta mindennap átjött, aztán módosítgatta folyton a fajtákat és a mennyiséget, anyámmal együtt.

– Te Ilon, sok lesz abból a csokoládésból! – mondta anyám.

– Hol lenne már sok, nem lehet mind diós!

Összevesztek mindig.

– Mit bánom én, te vagy az örömanya, döntsél te. Én már rendeltem a Belinkónak esküvői tortát, azzal számolhatsz, meg különben is mi közöm hozzá!

Mikor kész lett a sütemény, Mihálbáči és Ilontyeta elment érte Maďarbélbe. Margarinos dobozokba volt pakolva minden, vékony zsírpapírral takargatták le. Óvatosan felrakosgatták a dobozokat az utánfutóra, hisz nem esik, Ilontyeta meg odaült mellé, hogy a saját testével óvja a kanyarokban. Így indultak haza Bernolákovóba.

Anyám beült Mihál mellé a kabinba. Pletykálódtak egy kicsit, hogy Ilon túlzásba viszi az esküvői előkészületeket, meg hogy Belinko jó feleséget talált, s mikor kiszálltak az autóból, nini, nem volt a vlecskán az Ilontyeta. Elvesztették valahol útközben a süteményekkel együtt.

Elindultak megkeresni, hát ott ül Bernolákovo előtt az árokban a krémesek és dobostorták között, és káromkodott cifrán, magyarul.

– Megkóstoltad legalább a süteményt, Ilon? – nevetett Mihálbáči.

A lagzi előestéjén meghozta anyám a gyönyörű emeletes tortát.

– Festeni se lehetne szebbet, nézzétek!

– Gyönyörű, csudálatos, tedd ki, nehogy elolvadjon – császkaált a torta körül Julčatyeta, és látszott, mennyire megkóstolná, csak nem tudja, melyik részén csíphetne észrevétlenül bele.

És tényleg, a torta tele volt ilyen-olyan csafranggal meg rózsával. Mint a festett kép, olyan volt.

Végre elindultunk Ostravába. Álltunk a čeklísi állomáson, a munkába indulók úgy néztek ránk, mintha ez égből pottyantunk volna, vagy legalábbis oda utaznánk. Vége-hossza nem volt az útításkáknak és az ilyen-olyan színes szalaggal, madzaggal átkötözött dobozoknak. A nénikém mind csupa masni meg csipke. Böži elveszett az állomáson, őt kerestük mind. Végül az utolsó pillanatban a vécéből került elő futva, gyanúsán vizesen. Anyám szerint az ő frizuráját elrontották, és lamentált, hogy bolonddá tette a fodrásznő. Engem Katka nyírt meg egy nappal Belinko lakodalma előtt a kútdeszkan.

– Rövidre?

– Fiúsr!

Nyírta, nyírta, járkált körülöttem, javítgatta a frizurát innen meg onnan, míg végül úgy néztem ki, mint aki épp felgyógyult a tífusból, csupa kopasz folt volt a fejem. Anyám jól elcsapkodott mindkettőnk a mosogatóronggyal, és ahogy futottam a haragja elől az udvaron, beleléptem az esküvői tortába. A csudatora egyszeriben úgy nézett ki, mintha medve taposott volna a közepébe.

Anyám sírva fakadt, aztán egész este rumosgolyót gyártottunk a tortából.

– Disznók! Bűdös disznók! – óbégatott, és gyúrta a golyókat.

Katka segített neki, és a háta mögül vigyorgott rám.

Nekem meg a régimódi, legalább százéves kalapjában kellett Ostravába mennem. Úgy néztem ki benne, mint a ludasmatyi.

Katka kontyot fésült magának, és olyan volt köztünk, mint egy színész, aki kissé komikus kísérettel indult útnak.

Julča egyre a fiai ruháját porolgatta, Pali meg Mihál tütükéztek, miközben az asszonyok rosszállóan bandzsítottak feléjük. Szerencsére jött a vonat, mert különben még azelőtt összeveszünk, hogy Bernolákovóból elindultunk volna, és utóbb még el se megyünk a Belino lakodalma. Alig értünk Ivánkára, Ilon már kínálgatta a rántott húst, hogy hosszú még az út.

– Majd csak aztán eszünk, ha átszálltunk, Pozsony után – szólt rá anyám, de a boldog Ilon körbekinálgatta a munkába tartó ivánkai asszonyokat, meg mindenféle idegent is a vonatban, hogy hiszen nősül a fia, a Belinkó, Ostravába nősül, tessék, tessék, vegyenek!

Julčatyetának nem tetszett a dolog.

– A végén nem viszünk majd semmit Ostravába – mászkált Ilontyeta után a vagonban, csúnyán meregetve a szemét mindenkire, aki gratulált Ilonnak és vett volna egy darab húst vagy süteményt.

A pozsonyi nagyállomáson majdnem rossz vonatra szálltunk, és elvesztettük a Mihált, aki be akart dobni a büfénél egy gyors csapoltat, s hozzá egy cigit. Mi meg közben futkostunk a dobozainkkal peronról peronra, nem bírtuk megtalálni a vonatot. Ilontyeta bicegett, mert megütötte a farcsontját, mikor az utánfutóról leesett, anyám próbált összekiáltozni mindnyájunkat, nekem meg elkapta a szél azt a csúf kalapomat. Futott utána a hosszú hajú, csudaszép Katka, őt bámulta az állomáson mindenki.

Mihál éppen a második sörén fújta szét a habot, mikor megindult a vonat. Láttuk őt az ablakból, kiabáltunk neki mind. Futott a sörrel a kezében, el is érte a vonatot. Leült, megitta a sört.

Julčatyeta fiaival ültünk be egy kupéba. Benyomakodott hozzánk a Böžke Lacija is a Palival, Katka Ilontyeta Evájának lakkozta a körmét.

– Fúj, ezt jól elintézted!

– Meg is nyírhatlak – nevetett Katka.

Ilontyeta meg futkosott fel-alá a vonaton a dobozaival és az elemőzsiás kosárral, kínál-gatta az ennivalót boldog-boldogtalannak, vegyen, vegyenek, nősül a Belinkó, a fiam nősül, paralízissal született, de elvégezte az iskolát, diplomás ember, jó feleséget is talált Ostravában, a Jirkát. Mosolyogtak rajtunk az emberek, mi meg tömtük a fejünket, mint-ha még sosem ettünk volna, a férfiak nagy kortyokkal öblítették az ételt, a mi rózsaszín borunkkal. Velük ittak néha az asszonyok is, koccintottak a konduktorok, a kalauzok és a cseh jegykezelők is, hisz vasutasok vagyunk mind, nevetett Mihál, imbolygott a palackkal a kocsiban, kínál-gatta az utastársakat. Lett az ostravai vonaton zsbongás és csinnad-ratta, nyüzsgött, mozgott, dalolt mindenki, kopogtak hozzá a slipperek. Énekelt a négy nővér, én meg a folyosón állva próbáltam tercelni hozzá. Katka az unokatestvéreinkkel dalolgatott bent a kupéban, de egészen mást, mint a szülők, így néha hozzájuk csatlakoztam.

Futottak mellettünk a fák, ilyen-olyan patakok, kis folyók, házakhoz tartozó kertek, a kertekben macskák, kutyák, tyúkok. Az újabb felszállók csak néztek, mint a moziban, hogy miféle menazséria utazik itt, de Ilon elmagyarázta mindenkinek, hogy mi vasutasok vagyunk, és az ő Belinkója betegen született, aztán volt egy kis járógépe, úgy nézett ki, hogy nem lesz a gyerekből semmi, most meg nézze meg az emberr, diplomás, sőt nősül, menyasszonyt talált magának a Belinko, a Jirkát, akinek a foga akár a rizskása.

Ugyanazok az emberek aztán meglátták a kupénkban a Katkát, körülötte meg a Jankót, a Rudót, a Štefant, a szegény Lacit, aki úgy szeretett nevetni, pedig nem is tudta, miről van szó, az öccsét, a verekedős Palit, akit később leültettek, mert megpofozott egy rendőrt, és azt gondolták az emberek, egészen biztosan azt gondolták, hogy valami gyönyörű, de még ismeretlen színész nő utazik a vonaton a férfisleppjével. Katka a pilláit rezegtette, a haját igazgatta, Ilontyeta Evája kinyitotta a folyosón az ablakot, és száríttatta a széllel a rosszul lakkozott körmét, anyánk meg kiabált, hogy szikra pattan a szemünkbe, a mozdony füstölt, a kanyarokban csodásakat füttyögött, zörögtek a talpfák és a slipperek, nekünk meg zsíros volt a szánk a sok ételtől, amit megettünk. Böžke Palibáćija már aludt, Mihál meg bökdöste, hogy mi van, csak ennyit bír? Julča a süteményt számolta a dobozokban, hogy lesz-e elég, én meg nézegettem magam minden ablaküvegben az idomtalan kalapomban, és mert már én is szörtyöltem a rózsaszín borból, kezdtem egyre jobban tetszeni magamnak. Julčatyeta meg Böžke furt veszekedtek, melyikük az okosabb, és mondja a Böžke:

– Ha tudni akarod, hát mi mind okosak vagyunk! Egyetlen könyvünk volt otthon, de legalább tízszer elolvastuk mind! Ne is haragudjál rám. Mindenki jó valamire.

A sértődött Julčatyeta aztán Ilontyetaival együtt folyton szellőztetett, anyám meg hogy ne szellőztessetek, huzat van, árpa nő a gyerekek szemén, ők meg hogy a lagzis sütemény miatt szellőztetnek, mert meg van izzadva.

Ostrava előtt elénekeltük öregapának, hogy Teče voda teče, aztán meg várt minket az állomáson a Belinkó, a Jirka meg a Jirka szülei, és olyan fehér foga volt mindnek, hogy nem győztünk csodálkozni azokon a fehér fogakon.

Mészáros Tünde fordítása